

פַּרְדֵּס – *pardes*, boomgaard, paradijs ...

Pardes, een *notarikon* (afkorting) van het juiste, totale leren.

Vier benaderingswijzen zijn er van de Heilige Tekst.

(De aanwezigheid van de Tekst is bij deze vier beschouwingwijzen steeds minder belangrijk.)

1. **P'shat**, פְּשָׁט, *eenvoudig*

2. **Remez**, רִמּוּז, *aanwijzing*

3. **D'rash**, דְּרָשׁ, *onderzoek*

4. **Sod**, סוֹד, *geheim*

Hieronder een korte omschrijving van deze vier zoals zij in vorige lezingen aan de beurt kwamen.

De lezing van vandaag zal gaan over het 'ik' dat interpreteert ...

1. **P'shat**, פְּשָׁט, *eenvoudig*

De uitleg bevindt zich in de tekst zelf, ofwel direct, ofwel daaruit af te leiden. Van belang zijn grammatica en historiciteit. Elk woord spreekt voor zichzelf en kan uit de directe context worden verklaard. *P'shat* is realistisch: het is zoals het er staat.

P'shat is helder en eenvoudig.

2. **Remez**, רִמּוּז, *aanwijzing*

De betekenis is hier niet geheel in de tekst gegeven, er is een aanwijzing, een verwijzing in de tekst gegeven: een verkleinde letter, een vergrote letter, een ontbrekende letter, een overtollige letter, een ontbrekend woord, een sluitletter midden in een woord, etc. Hier is iets achterliggends aan de hand. De logica van tijd en ruimte wordt daarbij niet altijd gerespecteerd.

Er is een meer-zinnigheid. *Remez* gaat uit van een dubbele, meervoudige betekenis van de tekst, ook al is dit ogenschijnlijk niet zo. Iets aanwezig wijst op iets afwezig, wat nog komt.

Ook de *getalsmatigheid* van de tekens (*gematria*) rekt men tot deze verwijzers, en valt dus onder *Remez*.

3. **D'rash**, דְּרָשׁ, *onderzoek*

Het gebied van de Talmoed en de *Midrash*. Uitgangspunt van *D'rash* is de afwezigheid van tekst. Dit vraagt om opvulling, uitleg, onderzoek. *D'rash* stelt vragen uit een andere context en gedachtenwereld. Zij zoekt wel vanuit de tekst, maar stelt andere eisen aan die tekst over zaken die er niet staan. *D'rash* haakt niet aan bij iets dat zich in de tekst bevindt, maar juist bij iets dat in de tekst *ontbreekt*. Verschillende lezingen (*Midrashim*) kunnen hier gelijkwaardig naast elkaar staan. Er is geen 'Waarheid', wel één of meer 'juiste' uitleggingen.

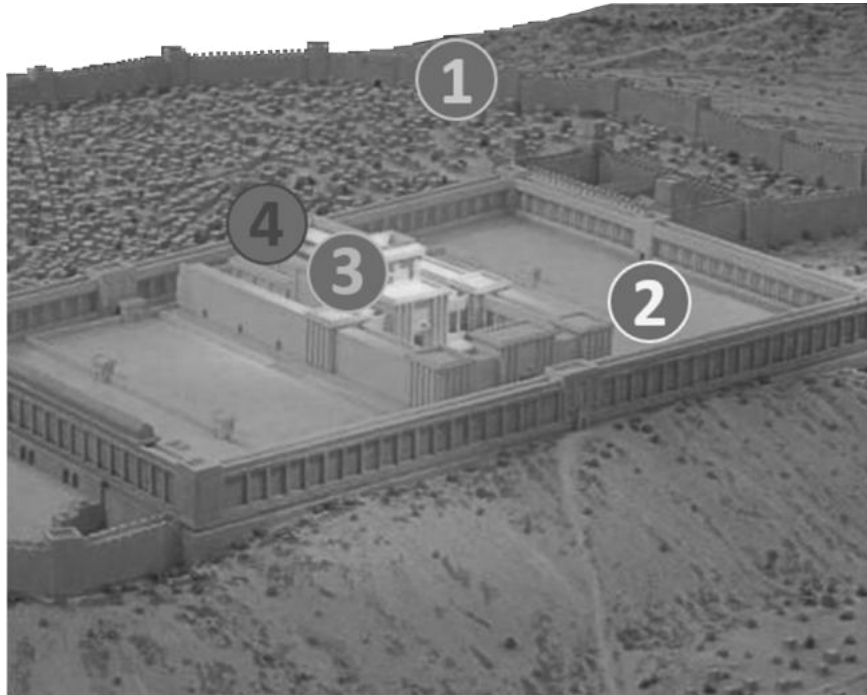
4. **Sod**, סוֹד

Sod brengt verborgen inhouden aan het licht. Kennis die niet meteen toegankelijk is.

Hier spreken inzichten die van leraar op leerling zijn overgeleverd. We komen hier op het gebied van de *Kabbala*, de Overlevering. קַבְּלָה, *kabbala*, ontvangst, openbaring, van קִבֵּל, *kibeil*, nemen, ontvangen. *Kabbala*: Wat men ontvangen heeft en waard bevonden om dat door te geven.

Voor *Sod* geldt: Er is geen groter geheim dan het geheim waarvan men niet eens weet dat het bestaat. Eerste taak van de Overlevering is: erop te wijzen *dat er een geheim is...* achter het vertrouwde alledaagse... óók achter het vertrouwde uiterlijk van de Heilige Tekst. Juist daar!

Sod is ook het gebied van de vertrouwelijke omgang met de Ene en de zelf-openbaring van het Woord...

In de Joodse Overlevering worden de vier niveaus van de *Pardes*, vergeleken met een steeds dichter naderen tot het Hart van de Eeuwige stad, de Tempel: voorbij de muren (1) *P'shat*, over de voorhof (2) *Remez*, door het Heilige (3) *D'rash*, tot in het Heilige der Heiligen (4) *Sod*. Een opstijgen in de Heilige Tekst, een pelgrimstocht (*alija*, עלייה, 70-30-10-5 = 115) van het Woord naar het meest Wezenlijke... voor de Ontmoeting met de Ene, de Eeuwige. Het Heilige der Heiligen, Plaats en Moment waar het 'ik/Ik' van God *en* Mens uitroept: *hier-ben-ik!* (*hinneini*, הנהניני, 5-50-50-10 = 115). Voor de mystiek geldt: Plaats en Moment bevinden zich in ieder Mensenkind.

